

وقف‌های گره‌گشا

وقف های کم نظیر؛ از نخستین موقوفه حامی فرزندآوری تا تأمین مسکن زوج های جوان

● نمی توانم بی تفاوت باشم جلیل پارسا از اهالی خوش فکر ودغدغه مند مشهدی است که به گفته خودش باوجودگذشت بیش ازپنج دهه ازعمر وبازنخستنگی مهندسی مکانیک، نمی تواند نسبت به مسائل جامعه بی تفاوت باشد و همچنان فعالیت های فرهنگی اجتماعی اش را ادامه می دهد اما چندسالی است که این فعالیت ها به محور خاصی به نام «حمایت از رشد جمعیت» متمرکز شده و او را به اولین واقف کشور در این زمینه تبدیل کرده است، «از سه چهار سال پیش که آمارهای عجیب مربوط به کاهش جمعیت را دیدم، درباره این موضوع حساس شدم و شروع به مطالعه و تحقیق کردم، زیرا تمامیت ارضی واسلامی کشورمان را تهدید می کرد و از ابربحران های جامعه در آینده نزدیک به شمار می رفت. دوست داشتم در حد وسع خودم کمکی به حل این بحران داشته باشم تا اینکه سال گذشته که سرما یه ای به دستم رسید، پس از مشورت با صاحب نظران وآگاهی از اینکه هیچ موقوفه ای برای حمایت از رشد جمعیت نداریم، تصمیم گرفتم آن را سپرده گذاری کنم و سود حاصله را که حدود ماهانه ۵۰میلیون تومان است به همراه درآمدیک دستگاه آپارتمان، وقف

هر استان، یک موقوفه در حمایت از طرح های جمعیتی و فرزندآوری؛ و «وقف، مدلی برای تأمین مالی مردمی قابل نظارت و قانون مند» از شعارهای موقوفه «کوثر فردا» هستند

فرزندآوری، ووقف، مدلی برای تأمین مالی مردمی قابل نظارت و قانون مند، از شعارهای موقوفه «کوثر فردا» هستند. ● خدمات نخستین موقوفه فرزندآوری کشور این شهروند خیراندیش، تولیدات فرهنگی و رسانه ای، کمک به درمان زوج های نابارور، پرداخت کمک هزینه معیشتی به خانواده هایی که چندقلو دارند یا با داشتن دو یا سه فرزند قصد سقط دارند،

خیرخواهی «شهریار» ها

روایتی از حضور خیران برای گره گشایی از مسائل حوزه شهری

یلدا مهدوی «خیران شهریار» مولود مبارکی است که از شکل گیری آن دو سال گذشته است. ستاد خیران

شهریار شورایی مردمی و مستقل ومتشکل از خیران تأثیرگذار در حوزه شهری است. این ستاد در بدو تشکیل ۹نفر از اعضای خود (شامل هفت عضو اصلی ودو عضو علی البدل) را به شهردار مشهد معرفی کرد تا همگام با مدیریت شهری در کارهای همگانی و عام المنفعه اقدامات و پیگیری هایی داشته باشند. نیازسنجی واولویت بندی نیازهای شهری براساس نظر نخبگان، فراهم کردن زمینه های مشارکت خیران، سیاست گذاری و برنامه ریزی به منظور ارتقای مشارکت های خیران، بررسی راهکارهای استفاده

از نظرات تخصصی خیران، پیگیری روش های تشویقی و تسهیلاتی و نیز کاهش موانع برای مشارکت حداکثری خیران از جمله موارد تأکید شده در آیین نامه این ستاد است. حالا با گذشت دو سال، گفته می شود که خیران شهریار در دو پروژه حضوری چشمگیر داشته اند و برای آینده نیز همگام و همراه مسئولان مدیریت شهری خواهند بود. در این راستا شهرا را در گزارشی بادو تن از اعضای این ستاد، به شکل گیری ستاد خیران شهریار و ضرورت های آن پرداخته است.

در مشهد نیز ۸ درصد بیمارستان های مهم این شهر را خیران ساخته اند. نمونه جدید و اخیر آن بیمارستان تخصصی ناظران است

● تلاش برای اجتماعی شدن سلامت «مردی برای اجتماعی شدن سلامت» این توصیفی چند واژه ای است که رسانه ها برای سال ها تلاش و خدمت دکتر غلام حسن خدایی برگزیده اند. او حالا پیشکسوت حوزه سلامت و بهداشت است. البته خودش به واژه بازنخستنگی اعتقادی ندارد و می گوید تا لحظه ای که توان داشته باشد برای سلامت و خدمت به مردم تلاش خواهد کرد. دکتر خدایی اکنون در چندین ستاد مردم نهاد و خیریه دربارہ رسیدگی و حل مشکلات مردم فعال است. او از دو سال قبل نیز با دعوت شورای شهر مشهد به ستاد خیران شهریار پیوسته است. گفت وگویی ما با این فعال حوزه سلامت از سال ۱۳ و باتلاش هایش برای اجتماعی شدن سلامت در حوزه بهداشت و درمان خراسان بزرگ شروع می شود؛ وصفی که شایطی که جوان های امروز آن را درک نکرده اند بی شک دشوار و سخت است. باید از نداشته هایی

عکس: سارا رضایی شهریار

رایزنی بانها و سازمان ها و جمع آوری کمک های مردمی را از مصادیق فعالیت نخستین موقوفه جمعیت و فرزندآوری کشور معرفی می کند و می گوید: «از دیربهاست ماه جاری که درآمذازی موقوفه «کوثر فردا» آغاز شده است، ۱۰پرونده ناباروری تشکیل شده و در حال بررسی است. همچنین قرارداد ساخت فیلم داستانی با موضوع جمعیت برای تعداد در جشنواره های فیلم فجر و عمار و قرارداد تولید ۱۰موشن گرافیک درباره جمعیت برای انتشار در فضای مجازی منعقد و از سه سقط فرزند چهارم و پنجم نیز جلوگیری شده است.» به گفته پارسا، برای تسهیل در شناسایی افراد مستحق، هیئت امنایی با حضور معاون فرهنگی اداره کل اوقاف استان و رئیس اداره اوقاف ناحیه ۴ تشکیل شده که مواردی را که برای حمایت معرفی می شوند، به کارگروه کارشناسی ارجاع می دهد و این کارگروه پس از دریافت مستندات و تحقیق، پرونده ها را برای اخذ تصمیم نهایی به هیئت امنای می گرداند. او در پایان خاطره ماندگارش از همین چند ماه فعالیت میدانی در راستای جهاد فرزندآوری را این گونه روایت

● موقوفه ای برای حمایت از هوای جوان طبله آقاسی ظریف جسودی دیگر واقف نیک اندیش مشهدی است که وقفی بنیت جدید و متناسب نیاز روز جامعه داشته است. او که سال ۹۲یک مجتمع مسکونی هفت واحدی به مساحت ۴۵۰متر رادر منطقه مطهری برای

می کند: «حجت الاسلام باقری، مدیر مدرسه علمیه امام حسن مجتبی (ع) در محله گلشهر، عاشورای سال گذشته به مردم اعلام کرده بود که در صورت مشارکت در جهاد فرزندآوری، از سوی مدرسه سکه بهار آزادی هدیه خواهند گرفت. در پی این فراخوان، بیش از ۳۵۰خانوار که تا محرم امسال صاحب فرزند شدند برای دریافت هدایای خود به ایشان مراجعه کردند و برای اهدای هدایا مراسم با حضور خیران و اوقاف در سالن صداوسیما برگزار شد که همه خانواده ها بافرزندان جدیدشان حضور داشتند و صحنه زیبا و باشکوهی را رقم زدند.

● موقوفه ای برای حمایت از هوای جوان طبله

آقای ظریف جسودی دیگر واقف نیک اندیش مشهدی است که وقفی بنیت جدید و متناسب نیاز روز جامعه در این مجتمع سکونت داشته باشند و تا کنون حدود ۳۰زوج از آن بهره مند شده اند.

● موقوفه ای برای حمایت از هوای جوان طبله آقاسی ظریف جسودی دیگر واقف نیک اندیش مشهدی است که وقفی بنیت جدید و متناسب نیاز روز جامعه در این مجتمع سکونت داشته باشند و تا کنون حدود ۳۰زوج از آن بهره مند شده اند.

هروقت به مراسم ختمی رفته ام، به جای بردن تاج گل ۱۰۰کوله پستی بالوازم التحریر به نام فرد متوفی خریده ام و به مسجد برده ام

از او درباره دوست داشتن پول می پرسیم و اینکه چگونه از آن می گذرد. می گوید: اگر کسی بگوید که پول دوست ندارد دروغ گفته است. من هم پول دوست دارم و برای به دست آوردن آن تلاش زیادی می کنم اما معتقدم حالا که خدا ساخته است، سالن های ورزشی ای که به گفته او هر یک از آن ها اکنون بالغ بر ۱۵میلیارد تومان ارزش دارد. این سالن ها اکنون نیاز و خواسته بخش زیادی از کودکان و دانش آموزان مناطق حاشیه مشهد را در حوزه ورزشی پاسخخوست. از او درباره دوست داشتن پول می پرسیم و اینکه چگونه از آن می گذرد. می گوید: اگر کسی بگوید که پول دوست ندارد دروغ گفته است. من هم پول دوست دارم و برای به دست آوردن آن تلاش زیادی می کنم اما معتقدم حالا که خدا ساخته است، سالن های ورزشی ای که به گفته او هر یک از آن ها اکنون بالغ بر ۱۵میلیارد تومان ارزش دارد. این سالن ها اکنون نیاز و خواسته بخش زیادی از کودکان و دانش آموزان مناطق حاشیه مشهد را در حوزه ورزشی پاسخخوست. از او درباره دوست داشتن پول می پرسیم و اینکه چگونه از آن می گذرد. می گوید: اگر کسی بگوید که پول دوست ندارد دروغ گفته است. من هم پول دوست دارم و برای به دست آوردن آن تلاش زیادی می کنم اما معتقدم حالا که خدا ساخته است، سالن های ورزشی ای که به گفته او هر یک از آن ها اکنون بالغ بر ۱۵میلیارد تومان ارزش دارد. این سالن ها اکنون نیاز و خواسته بخش زیادی از کودکان و دانش آموزان مناطق حاشیه مشهد را در حوزه ورزشی پاسخخوست.

از او درباره دوست داشتن پول می پرسیم و اینکه چگونه از آن می گذرد. می گوید: اگر کسی بگوید که پول دوست ندارد دروغ گفته است. من هم پول دوست دارم و برای به دست آوردن آن تلاش زیادی می کنم اما معتقدم حالا که خدا ساخته است، سالن های ورزشی ای که به گفته او هر یک از آن ها اکنون بالغ بر ۱۵میلیارد تومان ارزش دارد. این سالن ها اکنون نیاز و خواسته بخش زیادی از کودکان و دانش آموزان مناطق حاشیه مشهد را در حوزه ورزشی پاسخخوست.

فرهنگ و تاریخ وام دار وقف

عبار فرهنگی و اعتبار و افتخار تاریخی یک ملت همواره بر اساس مؤلفه های مختلفی مورد سنجش و ارزیابی قرار می گیرد. چنین سنجشی بیشتر در قالب بررسی و ارزیابی ثمرات و پدیده های فرهنگی در طول تاریخ و حتی زمان حال تبلور می یابد. ظهور مشاهیر و مفاخر علمی، فرهنگی واجتماعی، وجود مراکز علمی واماکن تأثیرگذار اجتماعی و حتی ابنیه تاریخی که بیانگر رونق داد و سندهای علمی وفرهنگی در اعصار پیشین بوده اند از مصادیق پدیده هایی هستند که در ارزیابی عیار فرهنگ و اعتبار و افتخار تاریخ همواره نقش آفرین بوده اند و خواهند بود. اما حلقه مفقوده و نکته مغفول در این سنجش و ارزیابی توجه به عواملی است که در عین گمنامی اما حلقه مفقوده و نکته مغفول در این سنجش به گونه ای منشأ همه برکاتی هستند که این مفاخر و آن مراکز تأثیرگذار بر خوان پراحسان آنان نشسته اند. آنچه در این ارزیابی معلوم و مشهود است ظهور بزرگانی چون ابن سینا، فارابی، ابوریحان بیرونی، حافظ، سعدی، مولوی، خیام، بیهقی، امام خمینی (ع) و هزاران اندیشمند ارزشمندی است که عیار فرهنگ و اعتبار و افتخار تاریخ ما در شمارش آنان رقم می خورد.

● عیار فرهنگ، زیرغبار فراموشی اما آنچه مغفول و مفقود است مدارس، مکتب ها و کتابخانه هایی است که چنین چهره هایی در آن هانشونو نما یافته اند و از آن گمنام تر مؤسسان و واقفان این مراکز خیرند که در سنجش عیار فرهنگ و اعتبار تاریخ در زیر خروارها غبار فراموشی و بی توجهی مدفون شده اند. به راستی اگر در میان نیاکان ما در این سرزمین، نیکانی چون بانو گوهرشاد بیگم، عبدا...رضوی (میرزای ناظر)، میرزا ابوصالح رضوی (نواب)، علی الکاسفی و دیگر واقفان خیراندیش نبودند آیا بار محرومیت زدایی و چهل ستیزی و هزاران کار خیری که موقوفات اینان بر دوش می کشند، بر زمین نمی ماند؟

● وقف، احسانی ماندگار

وقف همان خوان پراحسانی است که خداوند منان توفیق سرفه داری آن را نصیب واقفان خیراندیشی کرده است که نه تنها در زمان خود بلکه برای ابدیت بشر، جهان را به دور از فقر، جهل ومحرومیت می خواستند. در حقیقت تفاوت وقف با دیگر امور خیر در همین مؤلفه ابدیت آن است. در کارهای خیری همچون صدقه، نذر، قرض الحسنه و... انسان نیکوکار با بذل مال خود به دنبال حل یکی از معضلات وقت جامعه خود است اما در وقف، واقف خیراندیش به منظور حل ابدی یک معضل اجتماعی پا به عرصه نیکوکاری می گذارد.

غفلت نخبگان جامعه از معرفی نهاد ممتاز دینی وانسانی وقف به عنوان یکی از کارسازترین و سالم ترین شیوه هایی که تمکن مالی را به صورت احسانی ماندگار در خدمت نیازهای جامعه قرار می دهد و اراده نیک آدمی را پس از طی دوران زندگی همچنان زنده و کارساز نگه می دارد، موجب شده است وام داری فرهنگ و تاریخ به این عنصر تاریخ ساز و فرهنگ گستر آن چنان که باید و درآنها عمو مردم جای نگرفته باشد.

شاید مؤلفه ابدیت وقف که مستلزم نفوذ ابدی نیت واقف است در ذهن برخی به عنوان نقطه ضعف وپاشنه آشیل این فرهنگ غنی تاریخ ساز قلمداد شود، با این شبهه که چرا تغییر نیت واقف باتوجه به گذر زمان و تغییر نیازهای اساسی بشر در حوزه های مختلف امکان پذیر نیست؟ چه اینکه اگر مجوز چنین تغییری صادر شود، می توان کارسازی و گره گشایی وقف را بیش از پیش آشکار ساخت. پاسخ ندادن به این شبهه که نتیجه بی توجهی به بایسته های اساسی وقف به شمار می آید می تواند نقطه قوت این فرهنگ غنی را در قالب ضعفی جدی نمایان سازد. حقیقت این است که همین ابدیت نفوذ نیت خیر واقف در زمان ها و اعصار آینده است که اعتماد نیکوکاران را برای تکیه به این نهاد ممتاز دینی در استمرار اراده نیک و نیت خیرشان تضمین می کند، به گونه ای که بدون این مؤلفه اعتماد ساز اساسا رغبتی برای نیکان جامعه به این احسان ماندگار باقی نمی ماند.

صرف نظر از پاسخ ها و راه کارهای فقهی که برای اجرای نیات موقوفات متعذرالمصرف ارائه شده است توجه به دو نکته می تواند این شبهه را نه تنها حل، بلکه منحل کند و آن دو نکته حقایقی هستند که متأسفانه مورد غفلت واقع شده اند.

نکته اول اینکه نسل امروز متأسفانه حل همه مشکلات رانتها از موقوفاتی انتظار دارد که پیشتر توسط واقفان خیراندیشی وقف شده اند که با دوراندیشی درصدد حل مشکلات برآمده اند. بر این اساس و برای حل این مشکل لازم است نسل جدید نیز همچون گذشتگان به ایجاد وقف های جدید همت گمارند. نکته دوم به نیکوکارانی برمی گردد که در نظر دارند در زمره واقفان قرار گیرند اما در این اقدام خیرخواهانه خود به عنصر نیازهای زمان و نیز عرصه های تأمین شده توسط موقوفات حاضر آگاهی ندارند.

● راهکار برای ترویج سنت حسنه وقف برای حل مشکل اول باید از طریق تشویق مردم به وقف، بانمایان کردن برکات وقف و موقوفات در جامعه و همچنین ادای صحیح حق واقف درباره موقوفه اش، سنت وقف را بیش از پیش در جامعه ترویج کرد.

حل مشکل دوم در گرو ۲مسئله است:

اول راه اندازی مراکز مشاوره وقف که نیازهای روز و عرصه های جدید برای وقف را برای این عزیزان آشکار سازند. دوم توسعه موقوفات با عنایت به قالب وقف مشارکتی است. حقیقت این است که امروزه اقدام به ایجاد موقوفات بزرگ و گسترده از عهده اکثر مردمان خارج است؛ از این رو توجه ویژه به قالب وقف مشارکتی می تواند در حل این معضل راهگشا باشد. در وقف مشارکتی که می توان آن را یکی از مظاهر ومصادیق حدیث نورانی «بِذَ اللّٰهِمُعِ الْجَمَاعَةُ، قلمداد کرد اندک اندک احسان جمع کثیری از نیکوکاران که از تمکن مالی کافی برای ایجاد یک موقوفه بزرگ و تأثیرگذار بی بهره اند به موقوفه بزرگ واحسانی ماندگار تبدیل می شود که می تواند گره از کار فروسته آیندگان بگشاید. مطالب پیش گفته از این حقیقت پرده برمی دارد که همان گونه که فرهنگ و تاریخ ما وام دار خیراندیشی واقفان پیشین به شمار می آید، امروزیان نیز می توانند با ایجاد موقوفات جدید مطابق با نیازهای روز، تاریخ وفرهنگ آیندگان را وام دار خیراندیشی امروز خود کنند.

